

Гендерно чутлива розбудова спроможності для цивільного сектору безпеки

Авторка: Ганна Гриценко (Hanna Hrytsenko)

Зміст

Резюме	3
Вступ	3
Умови роботи цивільного сектору безпеки	4
Навчання персоналу фаховим навичкам недискримінації та «м'яким» навичкам	7
Підсилення громадських організацій, що працюють із цивільним сектором безпеки	9
Рекомендації	11
Висновки	13

Резюме

Поліція та ДСНС відіграють важливу роль в українському протистоянні російській агресії, оскільки вони надають життєво важливі послуги у громадах та піклуються про людей у небезпеці. Щоб підсилити їхню спроможність у гендерно-чутливий та інклюзивний спосіб, важливо надавати їм ресурси міжнародної допомоги; дбати про психологічне здоров'я їхніх працівників та працівниць; підтримувати навчання персоналу цивільного сектору безпеки питанням прав людини, гендерної рівності, інклюзивності тощо; підсилювати громадські організації, які співпрацюють із цивільним сектором безпеки та надають йому освітню, правову допомогу тощо.

Вступ

Цивільний сектор безпеки¹ відіграє надзвичайно важливу роль у швидкому реагуванні на виклики війни, яку Росія веде проти України впродовж останніх десяти років, та у ранній відбудові деокупованих та постраждалих територій. Саме ці люди виїжджають на повідомлення про ракетні атаки з ризиком потрапити під так званій «подвійний удар», воюють на передовій, евакуюють цивільне населення із зони обстрілів, розмінують заміновані території, підтримують правопорядок у містах, де можлива робота диверсійних груп, збирають докази злочинів на ґрунті ненависті, домашнього насильства, сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, тощо. Феміністичний погляд на сектор безпеки необхідний для того, щоб гарантувати, що потреби чоловіків та жінок, хлопців та дівчат задовольняються рівною мірою.

Таким чином, ця аналітична записка присвячена тому, як розбудова спроможності цивільного сектору безпеки в Україні може мати гендерно чутливий характер, і що потрібно для цього зробити. Це особливо важливо з огляду на те, що структури цивільного сектору безпеки є ключовими виконавцями Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека”, прийнятого в Україні до 2025 року. Ця аналітична записка присвячена розбудові спроможності Державної служби з надзвичайних ситуацій та Національної поліції у спосіб, який дозволяє підсилити гендерну рівність та інклюзивність як всередині цих структур, так і у взаємодії із громадянами, в чиїх інтересах ці служби працюють. Стану справ у цих структурах приділяється менше суспільної уваги порівняно із, наприклад, Збройними силами України. Досліджень чи адвокаційних кампаній на тему гендерної рівності та інклюзивності у роботі цивільному секторі безпеки надзвичайно мало. Водночас в останні роки ці структури демонструють суттєву внутрішню ініціативу (наприклад, проведення гендерного оцінювання та підготовка рекомендацій для безбар'єрності приміщень) та певні успіхи у цих сферах. Працюючи в умовах надзвичайно

¹ Термін «цивільний сектор безпеки» є широким і включає в себе Національну поліцію України, Державну службу з надзвичайних ситуацій, Державну прикордонну службу, Службу безпеки, Національне антикорупційне бюро, Спеціальну антикорупційну прокуратуру, Національне агентство з питань запобігання корупції та відповідні міністерства. Однак у цьому тексті йдеться саме про Національну поліцію та Державну службу з надзвичайних ситуацій.

високих ризиків, персонал структур цивільного сектору безпеки демонструє надзвичайно високу ефективність² та професійний потенціал. Інвестиції у розбудову спроможності цих інституцій допоможуть реалізувати його ще ефективніше.

Це дослідження базується на даних із наявної літератури, а також на одному інтерв'ю з експерткою з community policing, одному інтерв'ю із посадовицею Національної поліції та на одному інтерв'ю із уповноваженою посадовицею ДСНС. Авторка аналітичної записки також має багато досвіду у дослідженні гендерної нерівності в армії та спирається на знання сектору безпеки. Задачею цієї записки є ідентифікація потреб для розбудови спроможності, які існують у цивільному секторі безпеки. Всі потреби, озвучені у рамках цієї аналітичної записки, є довгостроковими, а всі ініціативи, спрямовані на їх закриття, можуть впроваджуватися в усіх підконтрольних українській владі регіонах України.

Умови роботи цивільного сектору безпеки

Станом на 2024 рік до функцій Державної служби з надзвичайних ситуацій України входять такі обов'язки, як пошук і порятунок людей на місцях надзвичайних ситуацій, спричинених атаками Російської Федерації на цивільне населення, а також надання їм першої невідкладної допомоги. ДСНС і підрозділи спеціального призначення Національної поліції "Білий янгол" також евакуюють цивільне населення із зони ведення бойових дій. Окрім цього, до повноважень Національної поліції та ДСНС входить розмінування територій (за офіційними даними, потенційно замінованими є 30% території України³). Національна поліція також реагує першою на злочини на ґрунті ненависті та інші конфліктні ситуації, які можуть виникнути у стурбованому війною суспільстві, а також контролює обіг вогнепальної зброї на руках⁴.

Надзвичайники та поліцейські працюють в умовах обстрілів, включаючи так званий «подвійний удар»⁵ (вичікування, доки на місце «прильоту» прибудуть рятувальники, щоб вдарити туди ще раз), маючи легший захист, ніж військовослужбовці, і водночас не маючи обладнаних позицій, в яких можна було би сховатися від удару. Надзвичайна небезпечність їхніх умов роботи безпосередньо впливає на їхній психологічний стан, сприяє розвитку вигорання,

² Національна поліція України, «У 2023 році зросла ефективність розкриття поліцейськими тяжких та особливо тяжких злочинів – Андрій Небитов», 13 січня 2023, останній доступ 13 серпня 2024, <https://www.npu.gov.ua/news/u-2023-rotsi-zrosla-efektyvnist-rozkryttia-politseiskymy-tiazhkykh-ta-osoblyvo-tiazhkykh-zlochyniv-andrii-niebytov>

³ Укрінформ, «В Україні замінована територія, як три площі Хорватії – Шмигаль», 11 жовтня 2023, останній доступ 13 серпня 2024, <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3772613-v-ukraini-zaminovana-teritoria-ak-tri-plosi-horvatii-smigal.html>

⁴ Small Arms Survey, «Російська війна: оцінка людських втрат в Україні», 15 травня 2023, останній доступ 13 серпня 2024, <https://smallarmssurvey.medium.com/russias-war-weighing-the-human-cost-in-ukraine-9ecc73a41987>

⁵ BBC News Україна, «"Подвійний удар", щоб вбити рятувальників. Чому Росія все частіше так робить в Україні», 5 квітня 2024, останній доступ 13 серпня 2024, <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cp04gmej294o>

накопичення психологічного виснаження, нереалізованої агресії. Разом з цим, вони переживають стрес від війни на загальних підставах – як люди, які ризикують загинути вдома чи отримати зруйноване житло внаслідок ракетного удару, як люди, які можуть бути внутрішньо переміщеними особами, як люди, чий близькі можуть перебувати на військовій службі чи на окупованих територіях, бути загиблими, важко пораненими, підданими тортурам в полоні тощо. За даними опитувань, останнім часом переживали стрес або сильну знервованість 77% населення України, 13% вважають стан власного ментального здоров'я незадовільним⁶.

«Ми всі розуміємо, наскільки зараз йде навантаження велике на рятувальників, після того вони, в певних випадках, мають такий стан агресії, і щоб цей стан агресії вони вміли собі подавити, а не нести це або на службові місця на ранок, або на роботу ввечері додому і вживати якихось певних заходів насильства, не дай Боже. Тому нам треба це вже зараз з цим працювати з елементами протидії вигорання керівного складу рятувальників, особливо тих, які задіюються до виконання бойових завдань ліквідації НС або піротехніки»

— Посадовиця ДСНС

Разом із тим Національна поліція та ДСНС є великими стабільними працедавцями, які знаходять час та бажання реалізовувати певні внутрішні політики у сфері рівних прав та можливостей. Так, у системі ДСНС створені дитячі куточки у тих відділах, де працівники мають маленьких дітей, затверджений механізм протидії дискримінації, сексизму, сексуальним домаганням, психологічному та сексуальному насильству⁷, проводиться гендерне оцінювання. У 2018 році розпочала роботу Українська асоціація представниць правоохоронних органів, яка впроваджує проєкти з протидії гендерно зумовленому насильству. Департамент головної інспекції та дотримання прав людини Національної поліції спільно із громадянським суспільством впроваджує політику community policing. Веб-сайти обох організацій підтримують версії для людей з порушеннями зору.

Все це дає підстави вважати, що підтримка розбудови спроможності для цих організацій сприятиме утвердженню гендерної рівності, недискримінації та інклюзивності **як всередині цих структур, так і у їхній роботі із населенням.**

Потреби у базовій розбудові спроможності для цих організацій полягають у забезпеченні їх найновішою технікою, зокрема, броньованими машинами та відеокамерами, найкращими засобами захисту, включаючи анатомічно адаптовані, і, наскільки це доцільно для виконання певної задачі, легкі бронезилети для жінок. Для співробітників і співробітниць цивільного сектору безпеки, які працюють в офісному форматі, складовою умов роботи є відремонтовані приміщення з якісними меблями і сучасною технікою, забезпечення новостворених відділів. Потрібні «зелені кімнати» (кімнати для

⁶ Gradus, «Психічне здоров'я та ставлення українців до психологічної допомоги», березень 2024, останній доступ 13 серпня 2024, <https://gradus.app/uk/open-reports/mental-health-and-attitudes-ukrainians-towards-psychological-assistance-during-war>

⁷ Державна служба України з надзвичайних ситуацій, «Звіт про виконання Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року», 2022, останній доступ 13 серпня 2024, <https://dsns.gov.ua/upload/1/6/0/3/3/6/1/zvit-za-2022-dsns-po-npd-2025-do-minsocpol-ta-mvs.pdf>

збирання свідчень від дітей та очікування для дітей відвідувачів) та дитячі кімнати для співробітниць і співробітників (в умовах війни частина з них має бажання не залишати дитину вдома, а мати її біля себе). У приміщеннях слід обладнати укриття, оскільки під час повітряних тривог укриття у поліцейських відділках використовуються не лише співробітниками, а й відвідувачами, затриманими (за чію безпеку відповідає поліція) та перехожими. У холодний сезон під час блекаутів та можливих відключень енергетичної інфраструктури, поліцейські відділки слугують пунктами незламності, забезпечуючи громадян гарячим чаєм, можливостями зарядити телефон та мати інтернет (іноді у них навіть проводяться шкільні заняття онлайн). Це вимагає забезпечення відділків генераторами та Старлінками. Всі приміщення мають бути доступними для відвідувачів та співробітників з інвалідністю.

«В цьому році відкрився прямо цілий відділ захисту прав людини, їм зараз потрібні там ті ж пуфіки, якісь столи, стільці, для того, щоб їх команда збиралася у себе в кабінеті і працювала, ну, добре працювала»

— Експертка з community policing

Для підтримки психологічного здоров'я працівників і працівниць цивільного сектору безпеки є потреба у ретритах у відносно безпечних місцях України або за кордоном. Такі ретрити можуть поєднуватися із обміном міжнародним досвідом або навчанням офлайн. Прикладом такої успішної найкращої практики є обмін досвідом українських поліцейських із колегами з інших країн, наприклад, навчання їх охороні масових заходів на прикладі Стокгольмського прайду, який реалізовувала організація Gender Stream. Конкретний приклад є успішним не тільки з точки зору виконання безпосередніх поліцейських функцій, а й сприяє подоланню гомофобії та трансфобії у особового складу.

Важливою складовою роботи інституції цивільного сектору безпеки із населенням є інформування його про різні види небезпеки, як спричинені війною (мінна небезпека, сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом), так і «стандартні» (пожежна небезпека, домашнє насильство тощо). Такі інформаційні матеріали мають відповідати вимогам доступності у цифровому та паперовому вигляді, наприклад, бути надрукованими у форматі easy read. Для спілкування із цивільними людьми, які мають порушення слуху, інтелектуальні чи психосоціальні порушення, адаптація комунікації з ними має відбуватися за допомогою спеціальних засобів (планшети).

Подібні проєкти, на які державному сектору зараз бракує бюджетів у зв'язку із орієнтацією державного бюджету на більш безпосередні оборонні виклики, мають реалізовуватися у співпраці із міжнародними партнерами. Підтримка прямих закупівель (техніки, офісного обладнання тощо) має надаватися із дотриманням всіх необхідних умов прозорості закупівель. Підтримка підготовки персоналу має здійснюватися через реалізацію проєктів систематичного навчання (без надмірного навантаження на додачу до високого основного професійного навантаження) як фаховим, так і м'яким навичкам.

Навчання персоналу фаховим навичкам недискримінації та «м'яким» навичкам

«Протягом року вони проходять 3-4 великих тренінги за такими-то тематиками. А у нас їх, на жаль, багато, 94 особи. І офлайн 94 особи, скажімо так, ДСНС точно не збере. Ми зараз не маємо таких коштів, бо ми всі кошти використовуємо на ліквідацію надзвичайних ситуацій, і важко виділяти якісь кошти на навчання. В цьому є потреба»

— Посадовиця ДСНС

У підвищенні кваліфікації співробітників та співробітниць цивільного сектору безпеки завжди є потреба, проте фокус на навичках, пов'язаних із недискримінацією, гендерною рівністю, правами людини, роботою з людьми з інвалідністю, дозволить **розвивати спроможність цих організацій в інтерсекційний спосіб**. Спроможність слід розвивати у двох вимірах: як актори цивільного сектору безпеки взаємодіють із оточенням і як вони трансформують свої організації у бік більшої інклюзивності і менших упереджень щодо своїх власних співробітників і співробітниць.

З точки зору того, як суб'єкти безпеки взаємодіють зі своїми бенефіціарами, особливо важливими є такі навички:

- **Чутливість до гендерного насильства.** Для підтримки гендерної рівності у роботі з цивільним населенням важливо спеціально працювати над обізнаністю сектору безпеки щодо тем домашнього насильства (та відповідних змін до законодавства, які здійснюються як частина адаптації національного законодавства до вимог Стамбульської конвенції), гендерно зумовленого насильства та сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом.
- **Чутливість до особливих потреб людей з інвалідністю.** Взаємодія з людьми з різними формами інвалідності також вимагає навичок спілкування з людьми з інтелектуальними або психосоціальними порушеннями, навичок правильного оформлення цифрових і друкованих матеріалів у зручному для сприйняття форматі (наприклад, формат легкого читання).
- **Навички медіації.** Ще одним важливим навиком, яким повинні володіти цивільні служби безпеки, які працюють з цивільним населенням, є навички медіації. Навички ненасильницького спілкування, базової психоедукації та психологічної самопомоги мають загальне значення.
- **Антидискримінаційні дії.** Законопроект № 5488, який знаходиться на розгляді у Верховній Раді України, передбачає посилення

відповідальності за злочини на ґрунті ненависті та загалом приводить законодавство України у відповідність до законодавства ЄС у рамках євроінтеграційного процесу України. Здатність розпізнавати ненависть та дискримінацію є навичкою, необхідною працівникам Нацполіції не лише у спілкуванні з громадянами, а й як частина професійної навички відрізняти злочини на ґрунті ненависті від звичайних.

- **Порядок денний «Жінки, мир, безпека».** Враховуючи той факт, що Державна служба з надзвичайних ситуацій та Національна поліція є одними з основних виконавців Національного плану дій щодо виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025, також важливо провести навчання щодо резолюцій 1325 та пов'язаних із нею резолюцій.

Що стосується самих учасників безпеки та питань інклюзивності та дискримінації в цих організаціях, стають помітними наступні проблеми та потреби:

- **Скляні стелі.** З точки зору кар'єрного росту жінок, незважаючи на позитивні практики в структурах, все ще існує «скляна стеля», тому надзвичайно важливо розвивати лідерські навички жінок, щоб вони не «застрягали» на найнижчому рівні керівних посад. Здатність розпізнавати сексуальні домагання та сексистські погляди важлива як для рядового складу, так і для керівництва. Як показує практика, деякі люди, які зіткнулися з гендерно обумовленою поведінкою на робочому місці, після чого відчували дискомфорт, не ідентифікують це як сексизм чи домагання, а відповідно не вважають себе постраждалими і не будуть подавати скарги на кривдника навіть за наявності ефективного механізму протидії⁸. Керівництво, відповідно, повинно мати навички запуску алгоритму протидії, коли виникає потреба.
- **Відсутність поінформованості про проблему.** Також важливо виділяти ресурси для проведення аналітичних досліджень і повторного збору статистичних даних в установах цивільного сектору безпеки. Такі дослідження та повторювані опитування можуть стосуватися умов праці, потреб у роботі та навчання, показників ефективності навчання та застосування набутих навичок, загальної атмосфери в колективі, психологічного стану працівників та працівниць. Прикладом аналізу розуміння маскулінності, яка впливає на роботу чоловіків у секторі безпеки та їхнє ставлення до колег, є дослідження «Розуміння маскулінності та гендерної рівності в секторі безпеки України», проведене у 2019 р. 2020 за підтримки ООН Жінки⁹.

Окрім питання про те, які існують потреби у розбудові спроможності, важливо також ставити собі питання, як розбудова спроможності може бути ефективною. Так, важливою складовою підготовки кадрів цивільного сектору безпеки є міжнародний обмін досвідом, участь у міжнародних конференціях, робочі

⁸ Gender Stream, «Гендерні проблеми сектору безпеки», 2019, останній доступ 13 серпня 2024, <https://drive.google.com/file/d/1BuX8jgTZe6SF-UdgjzWIZa22lCFC7cXm/view>

⁹ ООН Жінки в Україні, «Розуміння маскулінності та гендерної рівності в секторі безпеки України», 2020, останній доступ 13 серпня 2024, <https://mvs.gov.ua/upload/1/1/5/9/1/2/fyYQrerOOpY7VVU3tuaqOxfuGvwS3kMoLF0huMkC.pdf>

поїздки. Для того, щоб переконатися, що жінки або батьки-одиначки не виключені з участі в таких програмах, необхідно переконатися, що програма передбачає можливість відвідувати її з дитиною, а також переконатися, що догляд за дитиною здійснюється екстерном, щоб мама максимально не відволікалася від роботи.

Проведення тренінгів слід починати з навчання керівництва та регіональних представників, які потім проводитимуть навчання для інших працівників. Тренінги за кордоном чи в інших містах мають бути організовані так, щоб у них могли брати участь жінки з дітьми, самотні батьки, особи з інвалідністю тощо. Також можна поділитися інформаційними матеріалами, прикладом гарної практики тут є рекомендації Ради Європи щодо спілкування між поліцією та людьми з інвалідністю, які перекладені українською мовою.

«40 людей повністю навчасмо, і вони працюють, живуть в своїх регіонах і навчають там вже поліцейських. Тобто нам не потрібно навчати 96 тисяч поліцейських з Національної поліції. Нам потрібно навчити цих 40 і відправити їх працювати на землю» (Інтерв'ю з експерткою з community policing)

Ефективною одноразовою довгостроковою інвестицією у «м'які» та фахові навички персоналу є також розробка онлайн-курсів, які особовий склад та курсанти і курсантки спеціалізованих навчальних закладів будуть зобов'язані пройти. Прикладом онлайн-курсу, який розроблявся за технічної та фінансової підтримки міжнародних партнерів та активно зараз використовується для навчання у системі ДСНС, є курс «Порядок денний «Жінки, мир, безпека» на платформі EdEra¹⁰.

До всього сказаного вище варто додати, що всередині структур цивільного сектору безпеки часто ще немає розроблених програм навчання та тренерського складу, який міг би проводити подібного роду навчання регулярно. Тому структурам цивільного сектору безпеки доводиться замовляти такі тренінги громадським організаціям, а бюджети цивільного сектору безпеки не завжди передбачають такого роду навчання для персоналу. Тристороння співпраця із міжнародними партнерами могла би, зокрема, передбачати оплату послуг фахівців таких організацій.

Підсилення громадських організацій, що працюють із цивільним сектором безпеки

Вся зазначена вище розбудова спроможності цивільного сектору безпеки неможлива без його співпраці із громадським сектором України. Громадський сектор України є великим і розвиненим, кількість зареєстрованих організацій постійно зростає, а першим пріоритетом у роботі громадських організацій та благодійних об'єднань є допомога обороні та постраждалим від російської агресії,

¹⁰ DCARF, «Порядок денний «Жінки, мир, безпека», останній доступ 13 серпня 2024, <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/4074>

і не менше половина із них бере або планує брати участь у післявоєнній відбудові¹¹. Так, зруйноване приміщення ДСНС у Макарові Київської області відбудовувалося саме коштом волонтерської організації «Будуємо Україну разом»¹². Крім того, місцеві організації використовують залучені кошти значно ефективніше, ніж міжнародні організації, реагують на виклики суттєво швидше, і володіють знаннями про місцевий контекст краще, ніж це роблять міжнародні організації, які застосовують одні і ті самі узагальнені підходи до різних контекстів і вимагають надмірної звітності¹³. Громадський сектор містить в собі глибоку експертизу щодо тих чи інших сфер життя, яку здобуває як із практичної соціальної роботи із тими чи іншими групами населення і з проведення досліджень. Загалом рівень підготовки фахівців і фахівчинь громадського сектору може бути вищим, ніж в інституціях цивільного сектору безпеки.

«Якщо від громадян поступають якісь скарги на поліцію або на порушення прав зі сторони цивільних, вони спускаються на Департамент головної інспекції та дотримання прав людини, і вони займаються. І поліцейські можуть просто не встигнути за змінами. До речі, зараз буде змінюватися ще й кримінальний кодекс. Не встигають за всіма змінами, і вони звертаються до правозахисних організацій. [...] Тобто, по суті, у нас виходить, поліція дуже сильно покладається на недержавні організації саме в питаннях прав людини»

— Інтерв'ю з експерткою з community policing

Іноді ГО надають технічну допомогу державним органам. Наприклад, Національна поліція не має серед свого персоналу сурдоперекладачів і покладається на професіоналів з ГО:

«Ми розуміємо, що така потреба не буде кожного дня. Але такі моменти виникають. Не завжди можна зв'язатися, особливо, якщо це в нічний період доби. Тому якби ви могли забезпечити таку можливість, оскільки в штаті Національної поліції немає перекладачів жестової мови. У нас є можливість зв'язку на сайті з перекладачем, воно забезпечується громадською організацією. Але це також поки в них є фінансування. Це тимчасове вирішення питання»

— Інтерв'ю з посадовицею Національної поліції

Саме громадський сектор часто ініціює та адвокатує зміни до законодавства і політик, а також надає необхідну консультативну та навчальну допомогу органам державної влади та місцевого самоврядування, які, у свою чергу, суттєво покладаються на експертизу громадського сектору у питаннях прав людини, гендерної рівності, інклюзивності тощо. Підтримка такої експертизи і спроможності громадських організацій суттєво впливає на ефективність роботи

¹¹ Київський міжнародний інститут соціології, «Громадянське суспільство України в умовах війни – 2022», 2023, останній доступ 13 серпня 2024, <https://ednannia.ua/attachments/article/12447/Громадянське%20суспільство%20в%20умовах%20війни%202022.pdf>

¹² Gazeta.ua, «"У жіночки течуть сльози. Машину ззаду розстріляли" - як в Україні безкоштовно відновлюють школи і будинки», 18 лютого 2023, останній доступ 13 серпня 2024, <https://gazeta.ua/articles/reportage/ u-zhinochki-techut-slozi-mashinu-zzadu-rozstrilyali-yak-v-ukrayini-bezkoshtovno-vidnovlyuyut-shkoli-i-budinki/1133575>

¹³ Corinne Redfern, "One year on, Ukraine exposes the limits of well-funded international aid", The New Humanitarian, 14 лютого 2023, останній доступ 13 серпня 2024, <https://www.thenewhumanitarian.org/analysis/2023/02/14/Why-international-aid-is-not-reaching-Ukraine>

державного сектору та його реформування. Так, ініціатива «Невидимий батальйон», що здійснюється громадською організацією «Інститут гендерних програм», на основі дослідження участі жінок у війні на сході України з 2014 року і подальшої адвокаційної кампанії добилася відкриття бойових посад для жінок у ЗСУ, прийняття змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» про те, що жінки проходять військову службу на рівних засадах із чоловіками, покращення медіа-репрезентації військовослужбовиць та інших змін, які вплинули на зміну парадигми сприйняття гендерних питань у ЗСУ.¹⁴

Міжнародні партнери можуть підтримувати спільну роботу українського громадського сектору і інституцій цивільного сектору безпеки через підтримку проведення досліджень та реалізації проєктів, а також через інституційну підтримку організацій, які встигли зарекомендувати свою добросовісність, кваліфікованість та ефективність. Прикладом організації, що систематично працює із Національною поліцією як на місцевому, так і на загальнодержавному рівні, є Gender Stream із Дніпра.

При підтримці громадського сектору варто враховувати співмірність гонорарів за роботу у громадському секторі із аналогічними позиціями у комерційному, що дозволить людям, що виконують таку роботу, не почуватися «покараними» за внесок у суспільно важливі процеси і дозволити собі продовжувати свою роботу без ризиків суттєвого збідніння або перевантаження кількома проєктами одночасно.

Рекомендації

Національна поліція та Державна служба з надзвичайних ситуацій України працює у надзвичайно важких умовах, виконуючи небезпечні завдання в умовах війни і браку ресурсів з боку держави на підтримку їхньої роботи. Разом з тим, ці інституції є великими стабільними працедавцями, які проявляють ініціативу щодо розробки внутрішніх політик недискримінації серед особового складу та зацікавлені не дискримінувати у своїй роботі населення, з яким працюють.

Передусім я хотіла би зазначити, що надання Україні високоточної зброї допоможе уникнути більшої кількості руйнувань та людських жертв, адже від початку повномасштабної агресії загинуло щонайменше 123 поліцейських¹⁵ та 91 ДСНСників¹⁶, а також було зруйновано деякі адміністративні будівлі. Окрім цього, високоточна зброя забезпечить міжнародних партнерів, які вже вклали ресурси у відновлення, від низької ефективності таких вкладень через потенційні повторні руйнування. Серйозні пошкодження енергетичної інфраструктури

¹⁴ Тамара Марценюк та інші, «НБ 5.0. Моніторинг рекомендацій і результатів досліджень із циклу «Невидимий батальйон» (Київ: НАКО, 2023). https://drive.google.com/file/d/1OTtI9KPRtpNUU8ngeUqWU_VtVqs-C2or/view

¹⁵ Головне управління Національної поліції у Волинській області, «Працівники поліції, які загинули під час збройної агресії РФ», 20 червня 2023, останній доступ 13 серпня 2024, <https://vl.npu.gov.ua/nazavzhdy-v-stroiu/pratsivnyky-politsii-iaki-zahynuly-pid-chas-zbroinoi-ahresii-uf>

¹⁶ Укрінформ, «За час повномасштабної війни загинув 91 працівник ДСНС», 6 квітня 2024, останній доступ 13 серпня 2024, <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3849109-za-cas-povnomasstabnoi-vijni-zagynuv-91-pracivnik-dsns.html>

призводять до помітних перебоїв з електроенергетикою¹⁷ та витрат на резервні засоби живлення, що уповільнює роботу установ та здійснює навантаження на їхні бюджети. Відбудова зруйнованих громад та запобігання подальшим руйнуванням через надання Україні кращих можливостей для самозахисту мають бути паралельними процесами.

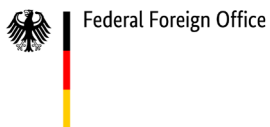
На додачу до цього, конкретні рекомендації щодо розбудови їхньої спроможності у спосіб, який підсилить їхні можливості розвиватися у цих напрямках, є такими:

- **Покращувати матеріальні умови роботи працівників та працівниць ДСНС та Національної поліції.** Це може включати забезпечення їх необхідною технікою та індивідуальними засобами захисту (для тих, хто працює «у полі»), відбудову зруйнованих приміщень Національної поліції та ДСНС та облаштування в них укриттів і дитячих кімнат, забезпечення цих приміщень генераторами та Старлінками, надання меблів чи техніки новоствореним департаментам.
- **Берегти психологічне здоров'я працівників та працівниць ДСНС та Національної поліції.** Це може включати підтримку ретритів, поєднаних з обміном досвідом та проходженням навчання. Найбільше цим людям потрібно розслабитися, щоб «відключитися» від війни, мати навички психічної самопомоги, щоб зменшити тривогу та агресію.
- **Підвищення кваліфікації працівників та працівниць ДСНС та Національної поліції із фокусом на навичках, пов'язаних із недискримінацією.** Така підготовка може включати в себе знання та навички, пов'язані із гендерною рівністю, правами людини, роботою з людьми з інвалідністю. Таке навчання може покращити розуміння гендерної дискримінації та протидії сексуальним домаганням, обізнаність щодо прав людини, розуміння різниці між звичайними злочинами та злочинами на ґрунті ненависті, вміння спілкуватися з людьми з інтелектуальними вадами.
- **Підтримувати громадські організації, що співпрацюють із ДСНС та Національною поліцією.** Це може включати розвиток тристоронньої співпраці, оплату праці фахівців та фахівчинь ГО, що проводять тренінги та забезпечують технічну допомогу для цих інституцій (наприклад, тренерів та тренерів з недискримінації чи перекладачів і перекладачок жестової мови).

¹⁷ Укрінформ, «Зима щодо електроенергії буде важкою, але без блекауту – експерт», 1 липня 2024, останній доступ 13 серпня 2024.

Висновки

Ця аналітична записка наголошує на важливості підсилення спроможності Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Національної поліції України у розрізі підсилення гендерної рівності та інклюзивності щодо людей з інвалідністю, як всередині структури, так і у їхній роботі із населенням. Рекомендації зосереджені на покращенні умов праці співробітників і співробітниць, навчанню їх фаховим навичкам недискримінації та м'яким навичкам, підсиленню громадського сектору як такого, що є основним партнером цивільного сектору безпеки і драйвером змін у ньому.

Це - шості аналітичний звіт серії "Феміністичні перспективи підтримки України". Відповідний проєкт підтримується Стабілізаційною Платформою (Stabilisation Platform), яка фінансується Міністерством закордонних справ Німеччини. Думки, викладені в цьому аналітичному звіті, відображають виключно авторський аналіз.

Reflect. Advise. Engage.

The Global Public Policy Institute (GPPi) is an independent non-profit think tank based in Berlin. Our mission is to improve global governance through research, policy advice, and debate.

Reinhardtstr. 7, 10117 Berlin, Germany

Phone +49 30 275 959 75-0

gppi@gppi.net

gppi.net